

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

GOSPODARSTVO.

Namakanje pšeničnega semena proti snetjivosti.

Pšenico napadajo smrdljivi snet, sajasti snet in prašnati snet. Letos se je marsikje močno pokazal smrdljivi snet, ki uničuje celo klasje. Namesto pravega zrnja se razvija pri tej bolezni kratko in napeto zrnje, polno mazavega črnega prahu, ki smrdi po gnjilih ribah. Ta škodljiva bolezen se prenaša s tem, da se pri mlatvi razkadi črn prah in da se prijema zdravega zrnja. Ker ta prah ni nič drugega, kakor neštevilo novo seme smrdljivega snetu, prihaja z novim semenom vred tudi že kal nove bolezni v zemljo.

Pri nas je navada, da se obdeluje pšenica z apnim prahom proti snetjivosti. Bolj se pa priporoča, da jo namakamo v raztopini modre galice. To raztopino pripraviš na ta način, da raztopiš v 100 litrih vode pol kilograma modre galice. Tolika množina zadostuje, da namočiš 150 litrov pšenice ali okroglo 5 mernikov. Seme se mora namakati 12 ur. Na to je seme plitvo razgrniti in dobro obračati, da se osuši in lahko seje. Kakor je pokazala letošnja izkušnja na Grmu, se namočena pšenica tudi bolj drži čez zimo. Dočim je letos mnogo pšenice pod snegom pognilo, je namočena pšenica ostala lepo zdrava in bujno zelena.

Proti snetjivosti se priporoča v zadnjem času tudi namakanje semena v formalinu ali formaldehidu. To je ko voda čista tekočina, ostra in diši nekoliko po česnju. S to tekočino je sevé bolj previdno ravnati. Na 100 l vode se vzame četrta do pol litra formalina. V tako pripravljeno tekočino se sme namakati samo četrta ure, nič več. Tekočina se napravi v pripravnici kadi. Namaka se pa na ta način, da se dene seme v čisto novo ali dobro oprano vrečo in da se z vrečo vred potopi za četrta ure v tekočino. Na to se seme plitvo razgrne in obrača, da se osuši. Seme naj se namaka tik pred setvijo. Če treba kaj časa z namočenim semenom čakati, naj leži seme narazen, dokler je vlažno, kajti na kup zgrabljeno vlažno seme lahko trpi na svoji kaljivosti. Ravno tako je paziti pa tudi na to, da ne namakamo počenega in razbitega semena, ker se sicer zgodi, da seme noče kaliti.

Z namakanjem pšeničnega semena v modri galici oziroma v formalinu varujemo pšenico pa tudi pred sajastim snetom in pred prašnatim snetom. Pri sajastem snetu počrni klasje in izgleda kakor bi bilo s sajami na lahko poštupano. Pri tej bolezni se razvije sicer močnato zrnje ali kaj pomaga, ko je zrnje prazno, izsušeno in zgrbančeno, da ni nič vredno. Manj škodljiv

je prašnati snet pri pšenici, ker napada pšenico po naših krajih veliko manj kakor n. pr. oves in ječmen. Pri prašnatem snetu se izpremeni cel klas v črn prah, ki se otrese in razkadi, tako da na zadnje ne ostane drugega na bilki kakor prazna klasna betvica. —r—

Naše napake pri zavarovanju proti ognju.

Ne mine leto, da bi ne bilo na kmetih po več požarov. Tu zgori polovica vasi, tam hiša z gospodarskim poslopjem, kozolec itd. Skoro vselej se slišijo pri takih nesrečah žalostne tožbe, da je škoda po požaru veliko večja kakor je zavarovana vrednost, tako da so prišli pogorelci v veliko bedo in stisko. Žal, da so te tožbe resnične, žalostno pa tudi, da se vzlic vsem tem nesrečam ne moremo odločiti, da bi svoja poslopja bolje zavarovali. Toliko se je do danes hvala Bogu doseglo, da se gospodarji sploh zavarujejo, ali dve veliki napaki se godita pri tem zavarovanju, ki jih moramo danes našim gospodarjem očitati, in ti sta 1.) da v pre mnogih slučajih naša poslopja pre nizko zavarujemo in 2.) da ne zavarujemo nobenih pridelkov.

Če zavarujemo gospodarska poslopja, zavarovati jih moramo tako visoko, kolikor so vredna, da jih lahko nazaj postavimo, če nam pogore. To mora biti naše vodilo! Kaj ni žalostno, če zgori poslopje, ki je vredno 4000 K, odškodnine dobimo pa le 1000 K, in sicer zaraditega tako malo, ker je bilo poslopje tako nizko zavarovano? Kje pa dobimo drugih 3000 K? Kaj se moramo v takih slučajih res zakopati v nove dolgove? Vsega tega bi ne bilo treba, ako bi se zavarovali za pravo vrednost. Ne rečem, res je gospodarju, ki iztežka izhaja, težavno plačevati potrebno zavarovalnino, ali takih stroškov se ne smemo bati! Saj se gre za naše imetje! Ne glejmo tedaj na tiste kronce, katere moramo za pošteno zavarovanje več plačati, saj je poleg primerne odškodnine, ki jo dobimo za slučaj nesreče, tudi to veliko vredno, da smo brez težkih skrbi zaradi kakega ognja.

Druga velika napaka je pa ta, da ne zavarujemo nobenih pridelkov. Škoda, ki nas v tem slučaju zadene, je v poletnem času in jeseni, ko so vsi pridelki spravljeni, posebno velika in je spravila že marsikoga na beraško palico. Ne branimo se tedaj teh stroškov in zavarujemo tudi pridelke, zlasti vse tiste, ki so posebno nevarni pred ognjem, kakor je n. pr. krma, seno in slama. Saj ni zavarovalnina tako visoka, da bi je ne mogli utrpjeti! Varčujmo raje pri drugih izdatkih, ki so manj potrebni! Težko je sicer šteti denar v zavarovalne namene, ali to smo dolžni sebi in svojim

otrokom, kajti nihče ne ve, kedaj ga zadene nesreča. Ne varčujmo tedaj pri zavarovalnici, ampak varčujmo raje pri drugih manj potrebnih stroških! —r—

Ali ne bo znabiti letos ob peronosporo?

Letos je po vinogradih novomeške okolice, pa tudi drugod po Dolenjskem jako težavno, da, skoraj nemogoče, peronosporo zaslediti. Še celo po vinogradih, kateri niso bili letos do zdaj še nikoli škropljeni, ni je najti. Da, sledu ni o njej do zdaj še celo po trtnicah cepljenih trt, v katerih je lansko leto šele ni hotelo biti konec, dasi se je cepljenke tudi vsak teden škropilo, kakor se je to v trtnici kmetijske šole na Grmu in tudi drugod godilo. Vpraša se torej, ali ne bo znabiti letos ob peronosporo, ali je ne bo znabiti konec, tako, da v bližnji prihodnosti ne bo več potrebno trte škropiti? Odgovor na to vprašanje je: da, to je mogoče. In zakaj je to mogoče? Zato, ker je peronospora glivica, od glivice pa vemo, da so za njih nastanje in uspevanje pred vsem gotove vremenske prikazni, gotovi vremenski pojavi potrebni. Ti pojavi se razodevajo v gotovi toploti zraka, spojeni z njegovo primerno vlažnostjo, da, še celo s primernimi vetrovi. In ako je ob take pojave, je tudi ob pogoje nastanja ter uspevanja dotične glivice, torej tudi ob njeno poškodbo rastline, na kateri je nastala. Da je temu ravno pri peronospori na trti lahko tako, to dokazuje pač skušnja, dokazuje doživljaj. Ona prikazala se je n. pr. leta 1882. ali 1883. kar naenkrat v vipavski dolini, to po strašanskem nalivu avgusta mesca. Oblak se je nad zgornjim delom doline utrgal, velika preplavanja so mu bila posledica, a posledica mu je bila pa tudi nastanje peronospore. V par dneh bili so vsi vinogradi kar čez in čez od peronospore napadeni, o kateri smo prej le iz časniških poročil vedli, da se je v Italiji že par let poprej pojavila ter tamošnje vinogradstvo grdo oškodovala. Takrat živel je pa v Braniški dolini že čez 90 let star mož, posestnik velike, z vinogradništvom spojene kmetije. In ta mož je pripovedoval, da se je takrat, ko je on še krave pasel, popolnoma enaka prikazen peronospora na trtah pojavila, katera je pa čez toliko let zopet zginila in to brez da bi se proti njej kaj ukrenilo. Pravil je ta mož, da je bila vzrok tej prikazni neka strupena rosa, in tudi leta 1882. ali 1883. imeli so Vipavci zanjo takoj isto ime: strupena rosa. Imena peronospora poprijeli so se Vipavci šele čez več let, ko se je to ime po časnikih sploh rabilo.

Ko se je pisatelj teh vrstic v istem času v Klosterneuburg podal, kjer takrat peronospore še čisto nič poznali niso, in je slavnemu baronu Babo-tu, vodji tamošnje, takrat edine avstrijske vinarske in sadjarske šole, o peronospori v Vipavi pravil ter mu osobito izjavo starega Braničarja povedal, zgodilo se je tole: Baron Babo pokazal mu je od ogrskega magnata grofa Žičija poslano, na stari pergamentni papir v latinskem jeziku pisano pismo, iz katerega je bilo posneti, da je peronospora tudi na Ogrskem že pred več stoletji nastala ter tamošnje vinogradstvo jako oškodovala. Kar se je torej že pred stoletji zgodilo, zgodi se lahko tudi dandanašnji, namreč, da peronospora za gotovo število let zopet zgine. Saj se je nekaj čisto enakega tudi z drugo peronosporo zgodilo, namreč s peronosporo, katera se

na krompirjevem listju naseljuje ter potem črnenje, gñjenje krompirja provzročuje. Pisatelj teh vrstic spominja se popolnoma dobro, da je v letih 1854, 55, 56 in tudi še pozneje večkrat na Pivki krompir tako gñil, da ga posestniki prav velikih kmetij niti za domačo mizo dovolj pridelali niso, da, nekateri ga niso niti pokopali, ampak kar podorali. In vendar je ta nadloga dandanes, posebno odkar se v obče oneidovec sadi, jako neznatna.

Upati je, da bo peronospora na vinski trti pri nas na Dolenjskem še posebno letos zato izginila, ker je bila prošla zima izvanredno dolga ter skozi snežena. Trosi, iz katerih peronospora na novo nastane, nahajajo se namreč na listju, katero v jeseni na tla odpade. V prošli zimi obdajal je pa sneg izvanredno dolgo na tla padlo listje, in čisto mogoče je, da je vsled tega mrzla snežnica trose v pravočasnem razvitku zadrževala, da, to popolnoma onemogočila. Pa naj bode temu že kakorkoli, dejstvo je, da peronospore ni najti, da je vsaj za zdaj zginila, in da je tudi prihodnje leto več ne bo. — Zdaj nastane pa vprašanje, ali naj se škropljenje že opusti? Nikakor ne! Še letos škropi naj vsak, kdor tega še storil ni, svoje trte tudi v tretjič, in prihodnje leto pa zopet po dosedanem pravilu. V računu moramo imeti namreč, da se peronospora vendarle vsaj v prav majhni meri prihodnje leto zopet prikaže, in ako se takrat njenemu razvijanju nikake ovire ne stavi, razmnoži se zopet lahko v veliki meri tako, da zelo z nova nastane. Živimo torej v upanju, v prijetnem upanju, da bo znabiti letos peronospore res konec, toda rok ne držimo pa zaradi tega navskriž, ampak škropimo še naprej letos in drugo leto. —1—

Kje dobiš veliko prašičje pleme?

Želja po reji velikih prašičev je splošna. Le žal, da se najdejo zares veliki prašiči bolj poredkoma. Jorkširski prašiči se prodajajo danes sploh pod imenom „velikega“ jorkširškega plemena, v resnici pa ne zrastejo do posebne velikosti, ampak ostajajo najraje le srednje veliki. Ker je reja velikih prašičev v naših razmerah posebnega pomena, je želeti, da se naše pleme tudi na to stran zboljšuje. Mnogo se da doseči z dobrimi mrjasci, mnogo storimo pa tudi lahko sami in sicer s primernejšo rejo in s primerno rabo plemenih živali. Treba je pa, da se tega povsod poprimemo in da vstrajamo pri začetem delu! V tem oziru priporočam, da ne vodimo mladih svinjic prezgodaj po plemenu, ker je znano, da se s tem rast močno zatira. Držimo se torej tega! Svinjice naj se pripuščajo, ko so leto stare. To bodi naše pravilo! Le posebno dobro razvite mladice naj se pripuščajo pod enim letom, toda vsaj v starosti 10 mesecev. Prav tej okolnosti, da se vodijo svinjice v starosti 8 mesecev, češče pa tudi prej po plemenu, je pripisati, da je naše prašičje pleme bolj majhno kakor je po drugih krajih.

Drugič je važno, da ne jemljemo praseta iz prvega gnezda za pleme. Za pleme so najbolj sposobna praseta iz tretjega in iz poznejših gnezd, ko je svinja stara 2 do 4 leta in ko je popolnoma razvita. Prvo gnezdo daje bolj slabotna praseta, taka pa zopet slaboten zarod. Ko bi jemali praseta zmeraj le iz prvih gnezd, bi nam morala reja popolnoma opešati. Zato naj

se pa taka praseta prodado in za pitanje obrnejo. Naši gospodarji imajo v tem oziru dobre izkušnje, ali vendar se ne ravnaajo tako, kakor bi bilo treba.

Slednjič je pa važno, da zlasti odstavljena in za rejo namenjena praseta prav redimo in da vplivamo ves čas kolikor mogoče na rast in na ugoden razvoj kosti. Pri takih živalih je pred vsem, da rastejo, ne pa, da se debele. Zato je pa napačno, če jih zapiramo in preveč redimo. Takim živalim je treba prostega gibanja na planem in nekoliko paše. Tam se žival ugodno razvija. Na povečanje prašičjega plemena moramo potemtakem tudi sami vplivati, ne pa pričakovati vsega le od plemena, ki ga kupimo za zboljšanje domačih prašičev. Če ne delamo tako, smo sami krivi, če nam reja peša. Prav posebno nam je paziti pri tem vprašanju pa tudi na to, da ne pridejo plemene živali v prebližno krvno sorodstvo, kajti z medsebojnim plemenjenjem krvno sorodnih živali reja najhitreje opeša. Zato je pa treba mrjasce pogostoma menjavati in od drugod, iz oddaljenih vasij ali pa iz drugih krajev dobivati. —r—

Politični pregled.

Državnozbornski poslanci so šli na počitnice. Prej pa so si še izvolili predsednika zbornice. Dr. Weißkirchner, kršč. socijalec, je bil namreč samo začasni predsednik; a tudi to pot, ko se je šlo zares, za dōbo 6 let, je dobil ta jako spretni mož velikansko večino glasov, ter bo torej prihodnjih 6 let vodil razprave poslanske zbornice. — Državni zbor je pokazal v tem času, da je voljan in zmožen res plodonosno delati. Ponavljali so se še sedaj pa sedaj sramotni škandali prejšnjih let, a poredko. Velike važnosti za kmečki stan in sploh za narodno-gospodarski napredek je svobodna kmečka (agrarna) zveza; v to zvezo stopili so vsi poslanci (dosedaj 269) brez razlike strank in narodnosti, da združeni in edini zagovarjajo ter pospešujejo vse, kar more biti v korist kmečkega stanu, tega stebra države, ki tvori v naši Avstriji več ko polovico prebivalstva. V zvezi je med drugimi ves „Slovenski klub“ (16), posl. Grafenauer in 9 poslancev jugoslovanskega kluba. — Strašno preseda liberalcem, židom in drugim ljudem te baže, da je kršč. socijalna stranka najmočnejša stranka v novem državnem zboru, in ne samo to, ampak tudi, da je najbolj delavna. Posebno jezo pa je izzval vrli vodja te stranke, dr. Lueger. Predlagal je namreč: v proslavo šestdesetletnice vladanja cesarja Franca Jožefa I. naj država podari 100 milijonov kron kakor ustanovno glavnico za starostno in invaliditetno zavarovanje, ki se ima oživiti. Da je ta predlog vsestransko moder, ne gre dokazovati. In ker si drugi poslanci niso tega izmislili sami, ter ima kršč. soc. stranka ozir. dr. Lueger zaslugo, da je sprožil to misel, nasprotniki kršč. socijalcev na vse načine skušajo zmanjšati pomen tega predloga. Sama zavist, pa še kako neumna! — Naši poslanci združeni v „Slovenskem klubu“ so bili prav pridni ter vložili spet mnogo koristnih predlogov v prid svojih volivcev. Ni dvoma, da bodo poslanci sami o tem poročali svojim volivcem tekom počitnic.

Trozveza med Avstrijo, Nemčijo in Italijo bo obstajala do leta 1914, na škodo Avstrije seveda.

Hrvati so sklenili najhujši odpor proti Mažarom; nihče naj niti ne kupuje ne mažarskih izdelkov, ta misel se uresničuje vedno bolj in bolj med Hrvati.

V Srbiji so nezadovoljni s svojim kraljem, kralj Peter pa tudi. Zato ni čudno, da se širijo vedno bolj in bolj govorice, da odstopi.

Na Ruskem so spet zasledili večjo zaroto, ki je namenila smrt carju in mnogim drugim velikašem; načelovala je tej zaroti — ženska.

Na Laškem so zaprli ministra Nasija radi tatvine; 3 leta se je skrival. Potem so pa sodišča izrekla, da ne morejo soditi ministra. In Nasi je bil tako nesramen, da je prišel domov in celo v zbornico! Tam so ga sicer zaprli, a spet izpustili. V njegovem rojstnem kraju in drugod po Siciliji so nastali veliki nemiri, češ, da vlada krivično postopa z Nasijem. To so pač čedne razmere!

Japonci so prisilili dosedanjega korejskega cesarja, da je odstopil. Ko so pa nastali med prebivalstvom nemiri, so kratkomalo s svojimi vojaki zasedli glavno mesto in celo deželo. Izkazalo se je, da so Japonci nasproti Korejcem rabili najgrša in nasilna sredstva ter zvijače, da bi dobili v pest lepo deželo.

LISTEK.

Čez cesto.

Sodni svétnik Dvornik je bil prestavljen v drug oddaljen konec kronovine. Njegova mlada, razvajena soproga te premembe ni bila nič kaj vesela. Soprog je odšel prej na svojo novo službo, gospa pa je še ostala in nadzirala priprave za selitev. V par dnevih dobi od svojega moža karto, ki je tudi ni vzradostila. Pisal je:

„Ljuba ženka! Srečno prišel, nastanil sem se pri „črnem orlu“. Drugo jutro sem šel iskat stanovanje. To zadevo sem hitro opravil, ker mi je bilo na ponudbo le samo eno stanovanje. Stanovanje ni veliko in ne tako udobno, kakor dosedanje, zato pa še nekoliko dražje; je v drugem nadstropju tretja hiša od glavnega trga na Marijini cesti. Pridi čim prej ti mogoče!“

Osem dnij pozneje se je odpeljala in ž njo mali Vilko, edinček. Bilo je deževno, mrzel večer.

Prvi čas gospa Dvornikova ni utegnila mnogo premišljevat in primerjati. Saj je trajalo skoraj tri tedne, predno je bilo stanovanje urejeno in opremljeno, kakor je želela gospa ter je stalo in viselo vse na svojem prostoru. Slednjič je bilo končano veliko delo. Predno je gospa pričela z običajnimi obiski, si je eno dopoldne privoščila počitka. Sedela je v svoji sobi na oglu hiše ter si dala opraviti z vezenjem namiznega prtiča. Da bi bolje videla, je odgrnila zaveso. Med delom je od časa do časa pogledala venkaj in tiho vzdihnila. Hiše so si stale tako blizu nasproti in je bila cesta tako ozka, da sedé pri oknu ni videla mimooidočih ljudi. Edini razgled so ji bile hiše čez cesto, mnogo nižje in priprostejše, kakor stanovanje gospoda svétnika. In kako neprijetno! Ko je gospa svétnica takó begala z očmi sem in tja, mahoma v nasprotni hiši zapazi moža, ki je sedel v naslonjaču pri oknu. Bil je starikav mož, bledih lic, košatih obrvij ter gostih sivih las. Oblečen je bil v ponošeno domačo obleko: roke so mu mirno počivale v naročju, s svojimi vpadlimi očmi pa je nepremično in mirno gledal ravno semkaj. Kako nadležno, kako neolikano! Gospa svétnica je zagnila dragoceno zaveso, pa je imela premalo svetlobe za svoje fino delo. Šla je v drugo sobo, a tam je pogrešala male mizice, ki tu pri oknu ni imela prostora. Morala je torej iti nazaj v prvo sobo ter sestiti k oknu in mirno prenašati, da jo je tuji mož gledal tako nepremično.

Iz otroške sobe je pritekel mali Vilko, pod pazduho cel kup igrač in knjig s podobami.

Oj mamica, tam je tako dolgčas. Mina, Lika in Katinka mi je rekla, naj se spravim iz kuhinje, ker sem ji napoti. Smem ostati tu pri tebi! Saj bom zelo zelo priden!

Gospa je poljubila petletnega kodrolasca na čelo in mu rada uslišala prošnjo. Saj ga je neizmerno ljubila, skoraj oboževala ga je. Vilko gre k oknu ter začne nastavljeni svoje cinaste vojake v vrsto in red. Pa kmalu mu je ušlo oko čez cesto. Nič več ga niso zanimali vojaki.

„Mamica, glej glej, kako čuden stric je tamkaj čez.“

„To ni nikak stric, ampak nek tuj gospod“, ga pouči mati hitro in s prav trdimi besedami. „Zakaj pa se ne igraš s svojimi vojaki?“

„Saj se igram! Pa povej mi ljuba mamica, ali je ta gospod bolan? Tako bled je, tako strašno bled, kakor naš papa, ko je imel fulenco.“

„Influenco, Vilko“, mu mati popravi, in pristavi: „Ne bodi tako radoveden, to ni lepo. Brigaj se za svoje igrače in ne za onega tujega moža.“

Zastoj. Vilko, kateremu so bile sicer igrače tako ljube, da je pozabil celo na jed, se danes kar nič ni mogel igrati. Vedno in vedno ga je pogledoval oni bolni obraz, one globoko ležeče, mirne, potrpežljive oči. Neka nedomestna sila ga je vlekla k tujemu, bolnemu možu. Spet in spet je pogledoval tja čez in ga pazno motril.

(Dalje sledi.)

Piše se nam:

Iz Novega mesta. Dne 8. decembra lanskega leta, je preteklo 20 let odkar se je ustanovilo v Novem mestu kat. društvo rok. pomočnikov. Preobširno bi bilo, ako bi natančno popisovali, kako je društvo delovalo, in kaj storilo v teku let za svoje člane, in sploh za rokodelski stan. Dovolj bode, ako povemo, da je to društvo nudilo svojim članom vse, kar le more biti v prid rok. pomočnikom in sploh rok. stanu. Kdor je le hotel porabiti lepo priliko, se je lahko marsikaj naučil. Računstvo, branje, pisanje, nemško in slovensko, slovnica nemška in slovenska, risanje, zgodovina, zemljepisje in fizika; vse te predmete so učili v društvu gg. profesorji tukajšnje gimnazije. Izuril se je lahko v petju, gledaliških predstavah, v govorništvu in raznih drugih rečeh. Iz tega je razvidno, da so se višji sloji, inteligentni gospodje za društvo zanimali, in se drage volje žrtvovali za blagor rokodelskega stanu. Vse tukaj navedeno, je bilo rok. pomočnikom v društvu na razpolago, naravnost ponujalo se jim je.

Žal, da se je moralo pozneje vse ustaviti, ker pomočniki niso več redno prihajali k pouku. Če pomislimo nadalje, kako je petje napredovalo; koliko lepih, pa tudi težkih zborov so zapeli pevci na odru pod spretnim vodstvom g. P. Otokarja, ki je skozi 15 let požrtvovalno deloval, v blagor rokodelcem. In kaj je vendar bolj prijetno, kakor lepo petje? Kaj more človeka bolj razveseliti in razvedriti kakor lepa, milodoneča slovenska pesmica.

Nadalje, ali se nismo v teh 20. letih mnogokrat iz srca nasmejali v društveni dvorani, pri kaki šaljivi igri? in zopet drugič se globoko zamislili pri kaki resni dramatični predstavi? Zares, mnogo lepih, pa tudi težkih predstav so pomočniki uprizarili v teku let in včasih tudi prav dovršeno, tako, da so inteligentni gospodje in gospe, ki so že kaj finega videli, dali pomočnikom popolno priznanje.

Zares, mnogo lepega in koristnega se je izvršilo v tem društvu; in koliko bi se dalo še storiti, ako bi hoteli mojstri in pomočniki odpreti oči, in spoznati, da je kat. društvo rok. pomočnikov društvo, ki želi rok. stanu le srečo, ki mu nudi le dobre in koristne nauke. Kako prijetno je bilo prejšnja leta, ko je 15 do 20 mojstrov ter okoli 40 pomočnikov prišlo ob nedeljskih večerih v društvo. Razgovarjali so se med seboj o raznih rečeh, g. predsednik pa je v svojem govoru povedal kaj iz zgodovine, ali kaj o socialnem vprašanju in še mnogo družega koristnega za rokodelski stan. Priredila se je tudi majhna tombola; pri kateri je bilo vedno dovolj zabave. Morda kdo poroče: Kdaj pa naj grem v društvo? Cel teden delam in se trudim, sem v nedeljo rad prost, da se v prijateljski družbi pozabavam in oddahnem. Tukaj ti je rokodelska družba dobri prijatelj, ki te rada sprejme v svoje prostore. Če bi

prišli skupaj vsi mojstri, zraven še pomočniki, ali ni to lepa prijateljska družba, kjer so skupaj zbrani sami rokodelci, sami obrtniki. V društvu so na razpolago razni časopisi, nemški in slovenski, veliko knjig v knjižnici; razne igre, pri katerih se lahko najde zabava. Pomislimo, ali bi se ne dalo v taki prijateljski družbi mnogo pogovoriti in uganiti marsikaj dobrega, kar bi obrtnikom prej ali pozneje bilo na veliko korist? Tudi bi se dobili razni gospodje, ki bi nam drage volje marsikaj povedali in pojasnili. Pa zopet bi rekel kdo: Postanem žejen, čaša piva ali vina bi se prilegla. Prijatelj, nasproti društvene hiše je gostilna, ki rada postreže vsem zahtevam; toraj, tudi v tem ni pomanjkanja, le resne volje je treba za dobro stvar, pa bi šlo. Drugi zopet pravi: ne grem, ker je društvo katoliško na kat. podlagi in je duhoven predsednik. Ali nismo vsi katoličani? Ali nas ni, ko smo zagledali svet, sprejel duhoven? in ko ugasne luč življenja nas bode zopet on spremil k večnemu počitku. Pa ne ozirajmo se na to. Poglejmo društvo samo; kaj nam ono ponuja, kake koristi imamo od njega; potem bomo vedeli soditi. Vprašajmo se, kaj ko bi soc. demokratje imeli lepo svojo hišo, toliko ugodnosti na razpolago kako bi delali, kaj? Nam se pa toliko lepega ponuja, pa nočemo sprejeti. Na razne načine je društvo delovalo v teku 20. let svojega obstanka, mnogo se trudilo, klicalo k sebi mojstre in pomočnike, le žal, da zadnji čas nihče ne sliši tega glasu.

In danes — po preteku 20. let, kaj je danes s tem društvom, ki bi imelo slaviti 20 letnico svojega obstanka? Temni oblaki se zbirajo nad družbo, ki nameravajo vsipati točo na njo. Družba hira; poguba ji preti; in kaj poreče k temu rokodelcem? mojster, pomočnik za katerega je ustanovljena? Ali bomo mirno gledali, da se razprši kakor dim v zraku? Da pride v roke ljudem, ki niso nič storili za njo, da bi imeli koristi od nje taki, ki nas naravnost prezirajo? In naša hiša, naš dom; in lepe naprave, ki jih imamo ali bomo vse to v nemar pustili? In naša zastava, naša zvesta vodnica skozi 20 let, za katero smo vsikdar s ponosom korakali, bodisi pri procesijah, izletih ali drugih slavnostih, ali se zato ne bomo nič zmenili? Sramota bode za rokodelski stan, ako bi se kdaj reklo, da smo mi družbo uničili ker je nismo marali. Ali naj bomo v Novem mestu, ki je središče dolenske metropole, obrtniki, rokodelci tako malo zavedni, da bomo v nemar puščali take koristne naprave, za katere se po drugih mestih tako potegujejo in delujejo? Mojstri! — pomočniki! mnogo vas je še tukaj, ki ste bili člani tega društva; ali vas ne bo v srce zbolelo, ko bi morali kdaj slišati kako je razpadlo, in drugim pripadlo to društvo, ki je ustanovljeno za nas rokodelce; to društvo, za katero smo se tudi mi mnogo trudili. Ne! tega nočemo videti: marveč mi hočemo, da se društvo povzdigne, poživi in da zopet nadalje deluje v prid rok. stanu. Za to pa, pristopimo k društvu, podpirajmo vsak po svoji moči, da bode napredovalo in doseglo svoj cilj. Naš spomin pa se bode ohranil do poznih naših potomcev, ki bodo s ponosom rekli: To so bili možje!

Star društvenik.

Domače vesti.

(Zlato mašo) bode obhajal dne 4. avg. preč. gosp. duhovni svétnik Anton Peterlin, mnogozaslužni in občespoštovani župnik v Šmihelu. Zvečer v soboto ob 8. uri serenada z godbo in petjem. V nedeljo ob 10. uri slovesen vhod v cerkev, poklicanje sv. Duha, slavnostna pridiga (mil. g. proš. dr. Elbert), slovesna sv. maša, po kateri podeli zlatomašnik papežev blagoslov, zahvalna pesem. Slavljencu želimo iz vsega srca: Ad multos annos!

(Biserno sv. mašo) je praznoval 31. t. m. preč. g. dekan-kanonik Mihael Tavčar, župnik v Žužemberku.

(Duhovske vesti.) Č. g. Jožef Lavtar, kaplan v Št. Petru, gre za kaplana v Črnomelj, na njegovo mesto pa pride č. g. Payel Zajc, dosedaj nunski katehet v Škofji Loki. — Kolegijatni kapitelj novomeški je prezentiral za župnijo Mirna peč č. g. Antona Zore-ta, kapelana na Krki. — Preč. gosp. Janez Plevaneč, župnik v Soteski, se poda radi bolehnosti v pokoj. — V Stopiče pride za kaplana novomašnik g. Franc Novak.

(Umrta) je dne 16. m. m. blag. gospa Roza Pöll pl. Föhrenau, soproga c. kr. podpolkovnika v 59. letu starosti. Kako priljubljena in spoštovana da je bila blaga gospa pri vseh slojih našega prebivalstva, da je pričal lep pogrebni sprevid, katerega se je občinstvo udeležilo prav mnogoštevilno.

(Zahvala.) Gospod trgovski zastopnik Depoli daroval je moški podružnici sv. Cirila in Metoda v Novem mestu 5 kron namesto venca na krsto umrlega g. Rudolfa Muhviča, za kar mu toplo zahvalo izreka Odbor.

(Prošnjo) za vpokojenje je vložil g. Rihard Dolenc, vodja dež. kmetijske šole na Grmu. Na tem zavodu že služi 35 let, večkratna bolehnost ga je prisilila, da da slovo kraju svojega dolgoletnega in uspešnega delovanja, za katero mu gre zlasti ozir vinorejstva vse priznanje in zahvala. Nastanil se bode v Novem mestu.

(Nedeljski počitek.) Deželna vlada je določila: V Novem mestu smejo biti trgovine v nedeljah odprte od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldan, v Kočevju od 7. ure zj. do 1. pop. v drugih krajih dežele od 7. zj. do 1. ure pop. izvzemši čas dopoldanske službe božje.

(Matura v Novem mestu.) Prestalo je skušnjo 19 osmošolcev, eden z odliko (Adolf Golia); štiri bodo ponavljali po počitnicah vsak iz enega predmeta: dva iz matematike, eden iz fizike, eden iz slovenščine.

(Drugi letošnji shod) pri sv. Miklavžu na Gornjancih bode v nedeljo 11. avgusta. Ob 10. sv. maša s pridigo.

(Za volitev v obrtno davčno komisijo,) katera se vrši dne 5. avgusta t. l. se pozivljajo veliki obrtniki davčne družbe IV. razreda, da se oglasijo najpozneje do 4. avgusta pri g. Možinat ali g. Maloviču v Novem mestu za potrebna pojasnila glede volilnih mož. Ali če istim prepuste svoja poverila, katera so z glasovnico sprejeli ter glasovnico podpišejo, ako se bodejo strinjali z predloženimi volilnimi možmi. Gre se nam zato, da pridejo za prihodnjo dōbo vestni možje v davčno komisijo, kateri poznajo naše težnje, da se razdeli pravično obrtni davek. Slednji obrtnik naj stori svojo dolžnost s tem, da se volitve vdeleži ter voli od obrtne skupine sestavljene kandidate, kakor se je to upoštevalo pretečena leta. V tej zadevi se vrši razgovor v nedeljo dne 4. t. m. ob 10. uri popoldan, v gostilni g. Kopača v Rudolfovem, kamor se obrtniki-davkoplačevalci IV. razreda vljudno vabijo. Obrtnik.

(Razglas.) V teku tega leta se bode skoro gotovo v Švici potrebovalo pri stavbinskih delih več tujih delavcev. Stavbinska sezija traja od začetka meseca sušca do konca meseca listopada. Delavska mezda znaša 0'50 do 0'60 frk. od ure za zidanje, 0'38 do 48 frk. od ure za navadne in 0'28 do 0'37 frk. od ure za pomožne delavce. Odpovedi ni. Mezda od ure določi se prvi plačilni dan po zmožnosti delavca. Vsakih 14 dni se izplačuje in sicer po končanem delu. Predujemi se ne dovoljujejo; vsaki delavec mora vsled tega pri nastopu imeti toliko v gotovini, da se zamore 14 dni preživeti, da koj v začetku vsled plačevanja dolgovi ne pride v slabe gmotne razmere. Po predpisih mora biti vsaki delavec zavarovan proti nezgodi. Delavni čas znaša po leti 10 ur na dan, po zimi pa se ravna po dnevni svetlobi, nikakor pa manje nego 8 ur. Za delo ob nedeljah in ponoči, kakor tudi za delo črez uro, t. j. več nego 11 ur na dan priplača se 50%; istotako priplača se za delo, pri katerem mora delavec stati v vodi do 50%. Da se delavec izogne neprijetnostim pri švicarskih oblastih, naj se preskrbi s potnim listom za Švico.

C. kr. okrajno glavarstvo Rudolfovo.

(Županstvom!) Naj se v občini vnovič na običajni način razglasi, da je položaj avstrijskih izseljencev v Argentini kot slej zelo neugoden. Najbolje izhajajo še taki izseljenci, kateri so v položaju si kupiti zemljišča; potem rokodelci, kojih izdelki se porabljajo pri obdelovanju zemljišč, kakor: kovači, kolarji, tesarji, zidarji, kleparji, ključarji itd. Popolnoma obupne pa so razmere za navadne delavce, kakor poljske delavce in dninarje. Ob takih okolištinah se torej vnovič resno svari pred izseljevanjem v Argentino.

(Toča) je hudo pobila nedavno po več krajih Belekraine. Ubogo ljudstvo! Treba je nujne pomoči!

(Krščanski možje slovenski!) Češki in dunajski krščanski možje že mnogo let zaporedoma vsako leto romajo, prvi na Sv. Goro pri Příbramu, drugi v Marijino Celje. Du-

najčani so letos svojo božjo pot opravili ravnokar (13. do 15. julija); bilo jih je z drugimi okolu 5000, med njimi dr. Lueger. Lepe navade posnemati je vedno koristno. Pa ne samo zato, da posnemamo, ampak zato, ker je to samo na sebi res lepo in dobro, smo sklenili, da poromamo tudi slovenski možje (katerim prištevamo tudi mladeniče) letos na Veliki Šmarin na Sv. Višarje. Možje! V teh časih, ko se boj med sovražniki in prijatelji imena Kristusovega vedno bolj ostri, ko sovražniki božji vedno bolj predrzno stopajo na dan in odkrivajo svoje nakane, treba, da tudi mi vedno krepkeje razvijamo in vedno višje dvigamo prapor Kristusov, vedno odločneje in očitneje z besedo in dejanjem kažemo, da smo njegovi. Ne samo ženskam prepuščajmo svetišča; možje pokažimo, da si štejemo v čast služiti Bogu. Če si zloba upa nastopati pri belem dnevu, pa bi se krepost ne smela pokazati?! Skupaj možje! Pojdimo k Materi božji, pričat svojo vero, prisegat zvestobo Bogu! Zakaj ravno na sv. Višarje? — Višarje so idealna točka. Ž njimi je združene nekoliko turistike, ki je danes tako moderna. Na visoki gori se ložje dviga duša v višave. Planinska in verska misel nas bo obenem dvigala in užigala za visoke vzore, katerim služimo. Torej na Sv. Višarje! Upamo, da nas bo dovolj, da napravimo poseben vlak, ki bo na Veliki Šmarin okolu desete ure odšel iz Ljubljane in obstajal na vseh gorenjskih postajah. Časa je le še nekaj tednov. Oglašajte se takoj ali neposredno pri centrali: Upravništvu „Slovenca“ v Ljubljani, ali pa pri svojih čč. župnih uradih, katere s tem uljudno prosimo, da blagovole nabirati udeležnike in njih imena pošiljati na zgoraj označeno mesto. Kvišku: možje krščanski — na goro višarsko! Karol Pollak, predsednik. Ivan Podlesnik, tajnik.

(Za III. zasedanje porotnih obravnav), katere se bodo pričele 26. avgusta 1907 pri tukajšnjem okrožnem sodišču, izžrebani so glavnim porotnikom naslednji gospodje: Kambič Miko, pos. in trgovec, Krasinc; Drobnič Janez, pos. in trgovec, Videm; Kužnik Anton, pos. in gost., Trebnje; Jaklič Janez, pos. in krčmar, Pustijavor; Volaušek Anton, pos., Krško; Zlajpah Anton, pos. in mesar, Mokronog; Bon Vinko, pos. in trg., Raka; Košak Jožef, pos. in mlinar, Družinskavas; Košiček Alojzij, usnjar, Žužemperk; Lovšin Ivan, pos. in gost., Sušje; Gerald Franc, pos. in dimnikar, Krško; Oswald Jožef, trg., Kočevje; Jarc Franc, pos., Vel. Lipovec; Arkar Janez, pos., Trebčavas; Vukšinič Davorin, oskrbnik n. v. r., Metlika; Kure Marko, pos., gost. in župan, Brezovica; Srpan Jakob, pos. in gost., Vel. Lašče; Šolar Anton, pos., Trbinc; Grabrijan Franc, pos., Metlika; Žagar Anton, pos., Brezje; Arko Anton, gost., Ribnica; Bartol Franc, pos. in župan, Jelovec; Siegmund Jožef, pos. in gost., Stara Cerkev; Gschella Franc, trg., Radeče; Kobetič Jožef, pos., Maverl; Bukovec Matija, pos. in gost., Kot; Leitgeb Vincenc, pos. in pek, Črnomelj; Novak Janez, mizar, Kočevje; Škerlj Jakob, urar, Žužemperk; Jaklič Franc, gost. in trg., Nemška Loka; Rupar Ivan, pos. in trg., Sv. Križ; Rudesch Anton, grajščak, Ribnica; Groznik Jožef, pos., Pungert; Pečjak Jožef, pos., Dol. Polje; Koračn Anton, pos., Mokronog; Pakiž Franc, pos. in trg., Sodražica. — Nadomestnim porotnikom so izžrebani naslednji gospodje: Turk Anton, pos., Bršlin; Fenc Jožef, pos., Muhaber; Kastelc Franc, pos., Sv. Jošt; Mikolič Jakob, pos. in krojač, Ilovsky Ludvig, pos. in pek, Weiss Anton, pos. in trg., Rudolfovo; Vertačič Franc, pos., Žihovo selo; Dular Franc ml., pos., Jurka vas; Jakše Janez, pos. in gost., Kandija.

* * *

(Simon Gregorčič, življenjepis.) Spisal Anton Burgar. 1907. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Založil Ig. Gruntar. Velja broš. K 1-20. S tem naslovom je pred kratkim izšla knjižica, ki podaja Gregorčičev življenjepis, in sicer, kakor sostavitelj obljubuje v predgovoru, da naj je „resnična zunanja podoba pesnikovega življenja in delovanja“. Spis se jako prijetno čita, zanimanje raste od strani do strani. Kar pisatelj obljubuje, spolni; začrtal je objektivno dogodka, ki so se vrstili v pesnikovem življenju. Vendar mislimo, da se bo glede literarne vojske, ki se je bila vnela povodom I. zvezka, še marsikaj pojasnilo, ko bodo literarni zgodovinarji imeli še neobjavljene liste v rokah. Ni dvoma, da se je na obeh straneh segalo predaleč. — Afera na Gradišču radi maščevanja (stran

53 nasl.) se bi na podlagi avtentičnih aktov z ozirom na kanična določila pokazala v drugačni luči... Vsak čestilec velicega pesnika našel bo v knjižici kaj zanimivega. Slovensko občinstvo naj pridno sega po njej tem bolj, ker tako pripomore k „spomeniku“, za kateri je namenjen čisti dohodek. (Današnji list) obsega deset strani.

Gospodarske stvari.

— (Sprejem v kmetijsko šolo na Grmu.) Za prihodnje šolsko leto bo izpraznjenih na Grmu več deželnih štipendij, za katere bo vložiti prošnje tekom mesca avgusta. Opozorjamo na to že danes naše dolenjske gospodarje in jih pozivljamo, da skrbje za strokovno izobrazbo svojih otrok in naslednikov. Vsa uredba zavoda na Grmu, vsa razdelitev časa in dela, vse navaja učence na to, da se izgoje za praktično kmetijsko življenje. Učenci, ki dovrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini tudi pogojno pravico do dveletne službe, ako zadoste vojaškim dolžnostim brez graje in ako dokažejo, da bodo po izstopu kmetovali na svojem domu. — Štajerske posojilnice podpirajo svoje rojake in jih pošiljajo na Grm, ali bi se ne dalo tudi pri nas kaj enakega storiti? Marsikatera posojilnica bi lahko kaj v ta namen žrtvovala. Skrbimo za bodočnost kmetijskega stanu!

— (P. n. posestnikom vinogradov na Trškigori pri Novem mestu na dobrohotno znanje.) V prošlem letu 1906 nabiral sem podpisani, in to po g. Fr. Gottliebu, cerkveniku na Trškigori, prostovoljne doneske za smodnik, potreben za streljanje proti toči na Trškigori, in za novo zvočno cev strelišča na Cavzarjevem vrhu. Nabralo se je za smodnik 55·20 K, za zvočno cev pa 39— K, torej skupaj 94·20 K. Od tega zneska izdal sem pa: za 2 zaboja smodnika 43·20 K, za nabiranje denarja g. Gottliebu 3·60 K, skupaj 46·80 K. Ako se odbije od dohodka, znašajočega 94·20 K, izdatek 46·80 K, znaša ostanek 47·40 K. Ta ostanek sem podpisani danes izročil g. J. Bergmannu v Novem mestu, kateri hoče v prihodnosti za streljanje proti toči skrbeti.

Na Grmu, dne 24. julija 1907.

R. Dolenc.

— (Po toči prizadete občine) novomeškega okraja so dobile brezplačno 900 kg modre galice, da jo razdele med vse tiste vinogradnike, ki nimajo potrebne galice za škropljenje poškodovanih vinogradov. Od te galice so dobile občina Prečina 200 kg, občina St. Peter 300 kg, občina Novo mesto 50 kg, občina Mirnapeč 100 kg in občina Dobrničje 250 kg. Vsa ta galica se je razdelila po naročilu deželnega odbora in na posredovanje dež. komisarja za vinarstvo J. Gombača.

— (Piškava jabolka) kakoršnih se nahaja pod jablanami, katera so kaj obrodile, dosti na tleh, je treba pobrati ter jih skuhati in prašičem pokrmiti ali sploh vničiti. To zato, ker se v njih črvi sadnega piškurja nahajajo, kateri se od leta do leta bolj pomnožujejo, ako se piškava jabolka kar na tleh ležati pusti. Črv piškurja zleze namreč v takem slučaju iz jabolka v zemljo, tam se zabubi, in prihodnje leto pridejo piškurne veše na dan, katere svoja jajčka na jabolka zalegvajo.

— (Naročila na umetna gnojila, modro galico in druge kmetijske potrebščine) bo kazalo zanaprej združnim potom urediti in izvrševati. Za cel novomeški okraj naj se osnuje taka zadruga proti nizki pristopnini članov. Kdor bi hotel naročevati gnojila, galico in druge stvari, bi moral tedaj pristopiti k tej zadrugi kot član. Koristi združnega naročevanja so se letos tako očitno pokazale, da je nujno želeli, da se gospodarji novomeškega okraja združijo in da osnujejo tako zadrugo. Stroški bodo majhni, koristi pa velike in splošne. Kmetijska podružnica priredi v kratkem času shod, kjer se ima to vprašanje rešiti.

— (Letošnje sušno leto) bo napravilo mnogo škode pri otavi, detelji in družih sadežih. Pridelek krmé bo vsled tega veliko manjši, kakor se je skraja kazalo. Po travnikih se je pokazalo letos vse polno divjega korenja, po detelji je navadno veliko predenice. Čudni pojavi, dočim ni po vinogradih — hvala Bogu — še sedaj nobene peronospore. Morda nam ta škodljivka za letos prizanese, saj smo v mnogih legah dosti tepeni po toči.

— (Korita v svinjaki) naj se čistijo in po vsakem krmiljenju izpraznejo. Lesena korita je dobro sem in tja na-

mazati z apnenim beležem, zlasti v poletnem času. Na ta način se zadržuje kisanje in gnitje ostankov, ki zalezejo v špranje. Posebno zvečer bi se morala korita izprazniti, pa ne na ta način, da se ostanki v svinjak zmečejo, kakor se pri nas godi, ampak ven na gnojišče. Če tega ne delamo, smo sami krivi, ako je svinjak poln podgan.

— (Sprejem učencev na novoustanovljeni c. kr. strokovni šoli za pletarstvo in vrborejo v Radovljici na Gorenjskem.) Na c. kr. strokovni šoli za pletarstvo in vrborejo v Radovljici na Gorenjskem se sprejme večje število učencev. Le ti se delijo v tri vrste: a) pripravnike, b) redne obiskovalce in c) izvanredne obiskovalce. Pripravniki so oni učenci, kateri se še za časa obiska ljudske šole pripravljajo za redni obisk tečajev in se hodijo v določenih prostih urah vaditi v ročnem kretanju pletarstva. Redni obiskovalci so oni učenci, ki so dovršili vse razrede ljudske šole in ki vstopijo v stalni pouk z namenom, da se tu popolnoma izurijo v pletarstvu in vrboreji ter po dovršenem pouku svoje znanje izkoristijo na tem polju domače industrije. Izvanredni učenci so oni obiskovalci, kateri so v pletarstvu že deloma izurjeni in samo še želijo izpopolniti svoje znanje. Sem spadajo tudi oni pomožni kmetijski delavci, ki se želé naučiti priprostih pletarskih del, da jih kot svoj postranski zaslužek izvršujejo v zimskem času. Tečaj na strokovni pletarski šoli traja tri leta in se vsako leto prične z mesecem septembrom in konča koncem aprila. Pogoji za vsprejem so sledeči: Sprejme se učenca vsaki čas, vendar je potrebno, da se priglasí pred začetkom učne dóbe t. j. pred 1. septembrom in vsaj do 20. avgusta. Priglasiti se je vodstvu c. k. pletarske šole ali pa lokalnemu odboru te šole v Radovljici. Doprinesiti je krstni list ter spričevalo dovršene ljudske šole. Istotako je potrebno spričevalo županstva o navedenosti in eventualno tudi zdravniško spričevalo. Pouk v pletarstvu in vrboreji je brezplačen. Po dokončanem tečaju konec aprila bo vsakemu učencu pristo ali iti na počitnice ali ostati v pletarni ter si ondi tudi čez poletni čas s svojim do tedaj pridobljenim znanjem služiti novce. Strokovna šola v Radovljici je ustanovljena v prvi vrsti za obiskovalce radovljiškega okraja, kateri imajo pri vsprejemu prednost, sprejemajo se pa tudi učenci drugih krajev iz Dolenjske, Notranjske, Primorske, Štajarske in Koroške. Dostavek. Visoka c. kr. naučna uprava je pri ustanovitvi strokovne šole za pletarstvo in vrborejo v Radovljici imela pred očmi zgolj zboljšanje gmotnega položaja domačega prebivalstva. Ker se v radovljiškem okraju dani vsi pogoji za uspešno vrborejo in se tudi po raznih vaseh tega okraja peča ljudstvo s pletarstvom na dosežani priprosti način, hotela je visoka c. kr. učna uprava z ustanovitvijo pletarske šole dati priliko, da se ta stroka domače industrije privede na višek modernega razvitka in tako postane nov vir domačemu blagostanju. Z ozirom na ta blagohotni namen visoke c. kr. naučne uprave pozivlje podpisani lokalni odbor stariše in varuhe za ta uk sposobnih otrok, da porabijo ugodno priliko, ki se nudi mladini v njen prihodnji blagor. Pletarstvo je obrt, ki se danes nahaja v najboljšem razvoju in delavci te stroke spadajo med najboljše plačane delavske moči današnjega časa. Podpisani odbor je pripravljen dati vsa nadaljna pojasnila tako glede sprejema učencev v pletarsko šolo, kakor tudi glede oskrbe istih ter pozivlje stariše in druge poklicane činitelje, da se zaupno obrnejo do njega. V Radovljici, dne 17. julija 1907.

Lokalni odbor c. kr. pletarske šole.

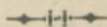
— (Hlajenje mleka v poletnem času.) Pri prodaji svežega mleka je najbolj paziti na to, da se mleko ne skisa. Proti kisanju mleka je pa najboljšo sredstvo mrzla voda. Postavljanje mleka v hladne prostore in v plitvih latvicah je sicer dober pripomoček proti kisanju mleka, še več vredna je pa mrzla voda, posebno dobra studenčnica. Seveda je treba paziti tudi na snažno raynanje z mlekom. Molža bodi snažna, hlev zračen in čist. Mlečne shrambe naj se čez noč odpirajo, po dnevu pa puste odprte, da ne tišči vročina notri.

— (Snažna posoda za mleko.) Če hočeš okusno in zdravo mleko imeti, moraš tudi mlečno posodo skrbno umivati in čediti. Mlečna posoda bodi svetla in čista. Po vsaki rabi naj se skrbno umije in na zraku suši. Vsak teden naj se umije po enkrat s pomočjo sode.

— (Zelena turščica.) Po strnišču kaže pridelovati po naših krajih tudi zeleno turščico. To velja posebno za letos, ker bo vsled suše prav malo otave. Zeleni turščici naj se pa gnoji in naj se ne seje pregosto. Pregosta setev slabše vsepa, ker se rastline druga drugo duše, zastanejo v rasti in zbledé. Zelena turščica se lahko seje tudi za brazdo, na ta način, da se za vsako brazdo pomeče seme tako, da leži v vrsti. Enkratno okopanje ugodno vpliva. Glavna stvar je pa dobro gnojenje. Če je dosti zelene turščice, jo lahko krmimo do novembra.

— (Kisle kumarice) vlaga se najboljši tako-le: Kumarice se mora tako obrati, da ostanejo še peclji na njih, ker sicer postanejo kmalu mehke. Tako obrane kaže kaka dva dneva na miru pustiti, da nekoliko ovenejo. Na to se jih prav dobro v vodi opere, in oprane tako-le v kozarce oziroma lonce ali drugo posodo vložijo. Na dno posode pride nekoliko soli, listja, enoletnega janeža ali kakor se mu tudi še pravi dila, popra ter listja višnje. Nato vlaga se potem bolj na gosto ko mogoče kumare, na vsake tri ali štiri prste kumar pride pa zopet sol, poper in listje višnje. Tako do vrha posode. Na najvišjo plast kumar pride zopet sol in listje in na to položi se platneno vrečico v kateri se nahaja zrnje bele goršice (ženofa). Konečno nalije se na vse skupaj dobrega vinskega kisa ter zaveže posodo ali z živinskim namočenim mehurjem ali pa s pergamentnim papirjem. Kis mora biti pa skuhan ter potem popolnoma ohlajen.

Razne stvari.

* (Redilna vrednost ribjega mesa.) Že slavni kemik Liebig je dokazal, da ima svinjsko meso 42%, slanik pa (arnik) 49% redilnih snovi v sebi. Najnovejše kemične preiskave so dognale, da je v 100 kg ribjega mesa:

	beljakovin	tolšče
lososa	13.06 kg	4.30 kg
ščuke	20.36 "	0.60 "
sledi (slanika)	19.43 "	12.72 "
krapa (karfa)	21.36 "	1.06 "
jegulje	13.00 "	23.86 "

Ribje meso, posebno s pustim mesom, kakor ščuke in treske (polenovke), je lahko prebavljivo. Manj prebavljivo je meso tolstih, sušenih, slanih ali pa prekajenih rib; najtežje prebavljive so v olju naložene sardinke. Ribe nam dajejo toraj lahko prebavljivo in tečno hrano. Dokler je riba sveža, ima blesketajoče se, ven stoječe oči, škrge (ribja ušesa) so rdeče, trdo, ampak prožno meso bele ali rožnate barve. Ikre sestoje po večini iz beljakovine in tolšče, so toraj zelo redilne, ampak manj okusne. Slane ikre nekaterih rib, n. pr. jesetra in vize (ki žive v ruskih vodah) imenujejo kaviar, kateri je zelo okusna, lahko prebavljiva in močno redilna delikatesa in ker povzbuja tek, velja kot zdravilo pri slabem prebavljanju želodca. Najboljši je ruski, astrahanski kaviar. Tudi ribje mlečje je lahko prebavljivo. S.

Loterijske številke.

TRST,	20. julija	15	58	47	78	34
GRADEC,	27. julija	35	20	90	27	59

Vsem, kateri so v zadnjih dneh življenja moje nepozabljive soproge in najboljši matere tolikanj pri srčnega sočutja pokazali in ob njeni smrti z vencem in cvetjem najodkritosrčnejše sožalje izrazili ter blago pokojno k nje večnemu počitku spremili, zahvaljujem se v svojem in svojih hčerá Roze in Klementine imenu najprisrčnejše.

RUDOLFOVO, dne 19. julija 1907.

(184)

Anton Pöll pl. Föhrenau,
c. in kr. podpolkovnik v. p.

ZAHVALA.

Ob smrti našega brata, oziroma nečaka in bratranca, gospoda

Rudolfa Muhviča

• posestnika

izrekamo tem potom najtoplejšo zahvalo vsem prijateljem in znancem za mnogobrojno spremstvo. Osobito se zahvaljujemo gg. pevcem za gniljivo nagrobnico.

Novo mesto, dne 17. julija 1907.

(186)

Žalujoči ostali.

Vsem onim p. n. prijateljem in znancem, od katerih mi ni bilo mogoče se osebno posloviti, izrekam tem potom najiskrenejšo zahvalo za mnogoletno prijateljstvo in srčno naklonjenost, ter jim kličem:

Š Bogom!

(190)

PROF. FR. JERAJ.

Lepa prostorna klet, pripravna tudi za skladišče se odda v najem. Več pove upravništvo Dol. Novic.

Milostiva gospa,

ali veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner?«

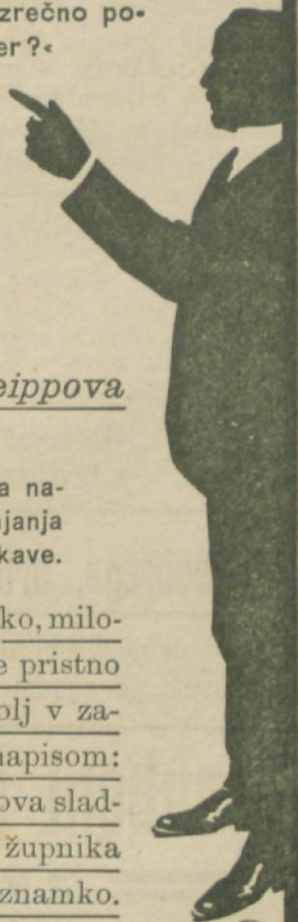
Ker se Vam sicer utegne primeriti, da dobite manj vreden posnemek brez vseh vrlin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

Kathreinerjeva Kneippova
sladna kava

ima spričo posebnega načina svojega proizvodjanja vonj in okus zrnate kave.

Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvornih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

Razpis.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu z dveletnim slovenskim poukom je oddati

pet deželni ustanov

za prihodnje šolsko l. 1907/1908 (ozir. tudi za l. 1908/1909), ki se začne dne 3. novembra t. l.

Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj 16 let stari, čvrstega zdravja ter so z dobrim uspehom dovršili ljudsko šolo. Prednost gre tistim mladeničem, ki ostanejo, dovršivši šolo na Grmu, gotovo na svojem domu in se bodo pečali s kmetijstvom, vinarstvom in sadjarstvom.

Učenci z ustanovami imajo hrano, stanovanje in pouk v šolskem zavodu brezplačno, obleko, žiyotno perilo, obuvalo in šolske potrebščine pa si morajo sami priskrbovati.

V šolo se sprejmejo tudi plačujoči in zunanji učenci.

Plačujoči učenci plačujejo za hrano po 80 h na dan in po 40 K šolnine na leto ter stanujejo brezplačno v zavodu. Vse druge potrebščine si morajo sami priskrbovati.

Zunanji učenci (eksternisti) stanujejo zunaj zavoda in plačujejo 40 K šolnine na leto.

Vsi učenci imajo uniformo, ki si jo morajo sami plačati.

Hrano je plačevati naprej v mesečnih obrokih, šolnino pa tudi naprej v dveh letnih obrokih.

Prošnje, svojeručno pisane in kolekovane s kolkom za 1 K, je poslati

do 5. septembra t. l.

vodstvu kranjske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu.

Vsaki prošnji je priložiti rojstni list, spričevalo o dovršeni ljudski ali kakí višji šoli, zdravniško potrdilo o trdnem zdravju in spričevalo županstva in župnega urada o lepem vedenju prosilčevem.

Prošnji za vsprejem proti plačilu je pridejati obvezno pismo (reverz) starišev, oziroma varuha zaradi vzdrževanja učenca.

Vsak prosilec mora delati sprejemno izkušnjo iz slovenskega jezika in iz priprostega računstva. Od uspeha te izkušnje je odvisen sprejem v šolo.

Kedaj bo delati sprejemno izkušnjo, naznani vodstvo vsakemu prosilcu posebej.

Učenci, ki doyrše šolo z dobrim uspehom, imajo pri vojaščini pogojno pravico do samo dveletne prezentne službe. Ako namreč zadoste svojim vojaškim dolžnostim prvi dve leti brez graje ter dokažejo, da bodo po izstopu iz prezentne službe kmetovali na svojem ali svojih staršev domu, smejo na podstavi odredbe c. kr. vojnega ministerstva z dne 22. julija l. 1895, štev. 4643, prositi proti koncu družega vojaškega leta, da se jim odpusti tretje službeno leto.

Deželni odbor kranjski,

v Ljubljani, dne 18. julija 1907. (188-2-1)

Prav dobrega, pristnega, rudečega vina

se dobi okoli 80 hl pri g. Leopoldu Kopaču, trgovcu v Rudolfovem po ugodni ceni, tudi na obroke plačati. (195)

Stavbeni prostor

na prodaj v Toplicah pri Rudolfovem,

ležeč med dvema cestama, pripraven za mesarsko ali drugo obrt. Več se izve pri posestniku v Toplicah št. 67. (191-2-1)

NAZNANILO.

(189-2-1)

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico ne bode zaradi selitve in blagoslovljenja novega posojilničnega doma

uradovala dne 21. in 22. avgusta t. l.

Od 23. avgusta t. l. naprej pa bode uradovala v svojem domu v Kandiji blizo mosta.

V KANDIJI, dne 22. julija 1907.

Načelstvo.

Mirna stranka išče v Novem mestu

malo stanovanje

obstoječe iz 1—2 sob, kuhinje in drvarnice. Ponudbe naj se blagovolijo vposlati upravnistvu „Dol. Novic“.

Hiša z lepim vrtom

na glavnem trgu v Novem mestu št. 88 je na prodaj pod prav ugodnimi plačilnimi pogoji.

Hiša je v najboljšem stanu ter ima v pritličju lepo prodajalno, z zraven spadajočimi 3 sobami, kuhinjo in z vsemi drugimi pritliklinami. V prvem nadstropju so 4 sobe in vse druge potrebščine z razgledom na trg in eno stanovanje z dvema sobama in kuhinjo z razgledom na vrt. Vrt je pripravljen tudi za stavbišče, ker leži na licu ulice. (148-0-6)

Natančneje pri gosp. S. pl. Sladoviču v Novem mestu.

Ugodna prilika.

Proda se radi družinskih razmer

●● prostorna hiša, ●●

v kateri se je nahajala že več let gostilna, prodajalna, tobakarna in poštna nabiralnica, z več sobami, kleti, gospodarsko poslopje, vrt s sadjem, njive, gozdi in vinograda. Proda se vse vkup ali tudi posamezno, cena in plačilo prav ugodno. Nahaja se na glavni cesti, 3 minute od farne cerkve. Vsa pojasnila daje Matija Bizjak v Zavratcah pošta Radna pri Sevnici. (194-3-1)

Dobro ohranjena. (196-0-1)

hrastova hišna vrata

so ceno na prodaj. — Kje pove upravništvo „Dol. Novic“.

Občinskega redarja,

ki bi bil zmožen zajedno opraviti službo tajnika, sprejme občina trg Št. Jurij ob južni železnici, Štajersko.

Zahteva se, da je prosilec neoženjen ter treznega življenja. Kateri so zmošni nemški, imajo prednost. Poleg plače je še prosto stanovanje. Ponudbe na občinski urad trg Št. Jurij ob južni železnici, Štajersko. (197-3-1)

Hiša z vrtom

v Kandiji ob štirih glavnih cestah pri novem mostu, kjer je že več let dobro idoča trgovina, se proda iz proste roke.

Hiša je pripravna za vsako obrt. Več se izve istotam. Naslov pove upravnistvo „Dol. Novic“. (192-3-1)

Za penzioniste (172-3-3)
ali tudi za družino najugodnejša prilika si kupiti v Novem mestu za malo ceno
lično hišo z lepim vrtom.
Posestvo leži blizu cerkve in je v prav dobrem stanu
Naslove gospodarja daje upravištvo „Dol. Novic“.

IZ HAVRA V NEWYORK

samo 6 dni

vozijo brzoparniki „francoske prekomorske družbe.“

Edina najkrajša črta.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje samo

E. ŠMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18.

(26-24-15) nasprosti znane gostilne pri „Figovcu“.

(180-0-2) **Na graščini Srebrniče**

(na marofu) so na prodaj mlade teličke in lepe krave.

Na prodaj je hiša

št. 61. za šolami.

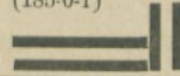
(182-0-2) **Berta Vojska.**

Lekarna
Jos. Bergmann
v Rudolfovem
kupuje po najvišji ceni
štupo (seme)
lisičjega répa

(glej podobo)

gorčično seme
(ženof), kamilice
in druga zdra-
vilna zelišča in
cvetje.

(185-0-1)

(174-3-2)

Učenec

kateri ima veselje do mizararske obrti, od 14 let star naprej se takoj sprejme pri Jernej Sitarju, mizarju na Drski pri Rudolfovem.

Vinske sode

v velikosti 20 do 40 hl kupi Mat. Dolničar, vinska trgovina, Šmartno pri Ljubljani. (187)

STANOVANJE

obstoječe iz treh sob, kuhinje, shrambe, kleti in drvarnice, se takoj odda v hiši gosp. Košaka v Rudolfovem na Ljubljanski cesti. (179-3-2)

Najvišje

LONDON 1896

odlikovanje!

Ustanovljeno 1882.

Anton Weiss, krojaški mojster.
Rudolfovo.

Priporoča se za napravo civilnih in vojaških, kakor tudi duhovskih, veteranskih in gozdarskih uniform. Špeci-
jaliteta v športnih in lovskih kostumih po primerno
nizkih cenah. (8-10-8)

Gostilna **Ferlič**, Glavni trg.

Zobozdravnik

iz Ljubljane, Špitalske ulice št. 7.

(52-0-10)

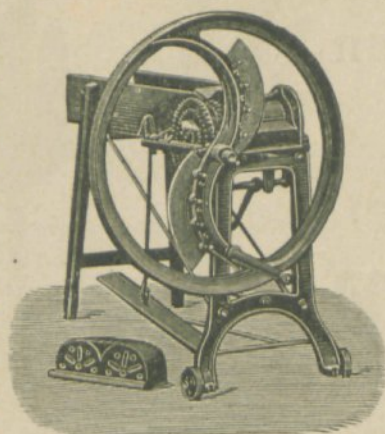
Amerikanske zobe.
Vsa zobotehnična dela.

Amerikanske zobe
se v konces. ateljeju

O. SEYDL izvršujejo.

Ordinira vsaki ponedeljek od 10. -5. ure.

(152-24-6) **Tovarna strojev in železolivarna
K. & R. Ježek v Blanskem (Moravska)**

se priporoča za dobavo vseh kmetijskih strojev, kakor:

plugov, bran, sejalnih strojev, strojev za žetev in košnjo, vitlev, mlatilnic, žitnih čistilnic in od-
biralnikov (trijerjev), slamoreznic, reporeznic, koruznih robkarjev, drobilnih mlinov, parilnih kotlov,
grozdnih in sadnih mlinov in stiskalnic itd. Posebna izdelava sesalk, vodovodnih naprav, ben-
cinovih motorjev in lokomobil, vrtnih strojev in strojev za kroženje obročev. Popolne opreme
opekarn, šamotnih in tovarn za mavec. Zmerne cene, ugodni plačilni pogoji

— Premovana na vseh razstavah z najvišjimi priznanji. —

Ceniki (o kmetijskih strojih slovenski) zastoj in poštnine prosto. Dopisuje slovensko.

Zastopstvo za Kranjsko in zaloga strojev v Ljubljani: **J. Komatič**, Dunajska cesta šte. 31.

Imam v kleti več sto hektolitrov pristnega (53-12-12)

istrijsanskega vina,

belega in črnine, refoška, muškata, potem rakije po primerno
nizkih cenah na prodaj. Za pristnost in solidno postrežbo se jamči.

Ivan Pujman, trgovec in posestnik vinogradov
v Vodnjanu-Dignano, drž. železnica, Istra.

ŽENSKÉ LASE.

zmešane in rezane kupujem in plačam po najvišji ceni. Izdelujem
vsa vlasuljarska dela. V zalogi imam fina toaletna mila od 20 v naprej,
prave francoske parfume, četke za zobe, Odol, Kalodont itd. Odliko-
vana tekočina Bayrum proti izpadanju las in očiščuje prhut.

Spoštovanjem se priporočam Ivan Svetec,

(7-20-15) brivec in vlasuljar, Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

Poštena gostilničarka Kranjica vzame majhno, dobro vpeljano

gostilno na račun ali v najem

Pisma 118 Schönstein pri Celju.

(181-2-2)

Steckenpferd-lilijsko- mlečno milo

Bergmanna & Co. Draždani in Tečin n. L.

je in ostane glasom vsak dan došlih priznalnic najuspešnejše
vseh medicinalnih mil proti pégam kakor tudi v dosego in
ohranitev nežne, mehke kože in roznate polti. — Dobiva se po
80 v komad v vseh lekarnah, drožerijah, parfumerijah, trgo-
vinah mila in brivnicah. (99-26-8)

Prodaja smrečinega lesa

v zelo znižanih cenah.

Prodaja se vsak drugi in četrti torek
v mesecu pri tovarni na Gorjancu.

Večja oddaja lesa se preskrbi pri oskrb-
ništvu Ruperčvrh. (4-17-15)

Posebno znižane cene so za: hmelne late in špiravce.

Odpadki lesa na žagi v Kandiji, trdega meter K 3, meh-
kega po K 2, žaganje 100 kg po 40 vin. Dobiva se izključno
le po trgovini gosp. KASTELIC-a v Kandiji.

Dračje iz Ruperčvrha po K 5-20 meter, drva meter po K 6-80.

(122-12-7)

Tovarnar Franc Nechvíle

na Dunaju, V. 1., Margarethenstrasse Nr. 98

priporoča p. n. vinogradnikom, društvom in gostilničarjem svoje izdelke in sicer:

patentovano trtno škropilnico „Avstrija“, ročne in nahrbtne žvep-
ljalnike „Vindobona“, škropilnice za drevje, sušilnice za sadje, kakor
tudi vse potrebno orodje za vino in pivotoč ter za kletarstvo, kakor:
grozdne in sadne mline in stiskalnice, pumpe in cevi za vino i. t. d.